

ΑΝΤΩΝΙΑ ΚΙΟΥΣΟΠΟΥΛΟΥ

Καθηγήτρια Βυζαντινής Ιστορίας

Η Αντωνία Κιουσοπούλου γεννήθηκε στην Αθήνα το 1958. Φοίτησε στη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Αθηνών και έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Paris I-Panthéon-Sorbonne. Είναι διδάκτορας του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης (1988). Από το 1989 έως το 2019 δίδαξε στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης (1989-1993: ειδική επιστήμων βάσει του ν. 1268/82. 1994-1995: ειδική επιστήμων βάσει του π.δ. 407/80. 1994: λέκτορας. 1999: επίκουρος καθηγήτρια. 2003: μόνιμη επίκουρος καθηγήτρια. 2007: αναπληρώτρια καθηγήτρια. 2012: καθηγήτρια). Οι μελέτες της αφορούν την κοινωνική ιστορία και την ιστοριογραφία του Βυζαντίου.

ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ

α) Βιβλία

1. *Ο θεσμός της οικογένειας στην Ήπειρο κατά τον 13ο αιώνα*, Αθήνα, εκδ. Α. Σάκκουλας, 1990
2. *Χρόνος και ηλικίες στη βυζαντινή κοινωνία. Η κλίμακα των ηλικιών από τα αγιολογικά κείμενα της μέσης εποχής (7ος-11ος αι.)*, Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας- Κέντρο Νεοελληνικών Ερευνών/ Ε.Ι.Ε., Αθήνα 1997
3. *Βασιλεύς ή Οικονόμος: Πολιτική εξουσία και ιδεολογία πριν την Άλωση*, Αθήνα, εκδ. Πόλις, 2007 [= *I. Emperor or Manager: Power and Political Ideology in Byzantium before the Fall*, εισαγωγή και μετάφραση Paul Magdalino, εκδ. La Pomme d'or, Γενεύη 2011. Π. Тоња Кјусопулу, *Цар или управитељ. Политичка власт и идеологија пред пад Цариграда 1453. године*, Београд, Clío, 2014]
4. *Οι “αόρατες” βυζαντινές πόλεις στον ελλαδικό χώρο (13ος-15ος αιώνας)*, Αθήνα, εκδ. Πόλις, 2013.

β) Επιμέλεια συλλογικών τόμων

1. *1453: Η άλωση της Κωνσταντινούπολης και η μετάβαση από τους μεσαιωνικούς στους νεότερους χρόνους*, επιμ. Τόνια Κιουσοπούλου, Ηράκλειο 2005.
2. *Οι βυζαντινές πόλεις, Προοπτικές της έρευνας και νέες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις (8ος-15ος αιώνας)*, επιμ. Τόνια Κιουσοπούλου, Ρέθυμνο 2012.

γ) Άρθρα (επιλογή)

1. “Η προστασία της προίκας στο Βυζάντιο (12ος-14ος αιώνας)”, *Τα Ιστορικά* 11 (Δεκέμβριος 1989), 265-276
2. “Γαμήλιες στρατηγικές και ‘παρεκκλίσεις’ στον οικογενειακό βίο: Βυζάντιο και Μεσαιωνική Δύση” (σε συνεργασία με τη Ρίκα Μπενβενίστε), *Μνήμων* 13 (1991), 255-278
3. “Νέοι και γέροι στην κοινωνία της Ηπείρου κατά την ύστερη βυζαντινή εποχή”, *Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου για “Το Δεσποτάτο της Ηπείρου”*, Άρτα 27-31 Μαΐου 1990, Άρτα 1992, 335-343
4. “Ο κοινωνικός έλεγχος ως παράγοντας επικοινωνίας στο Βυζάντιο”, *Πρακτικά του Β’ Διεθνούς Συμποσίου: Η επικοινωνία στο Βυζάντιο, Κ.Β.Ε./Ε.Ι.Ε.*, Αθήνα 1993, 181-193
5. “Lieux de communication et ville byzantine tardive: un essai de typologie”, *Byzantinoslavica* 54/2 (1993), 279-287
6. “Η πρώτη έδρα Βυζαντινής Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών”, *Μνήμων* 15 (1993), 257-276
7. “Η στάση της Εκκλησίας απέναντι στους εμπόρους κατά την ύστερη βυζαντινή εποχή (14ος-15ος αιώνας)”, *Τα Ιστορικά* 20 (Ιούνιος 1994), 19-44
8. “La ville chez Manuel Chrysoloras: Σύγκρισις Παλαιάς και Νέας Ρώμης”, *Byzantinoslavica* 59 (1998), 71-79
9. “Η Μικρά Ασία στα αγιολογικά κείμενα”, *Πρακτικά Διεθνούς Συμποσίου: Η Βυζαντινή Μικρά Ασία (6ος-12ος αι.)*, *Ι.Β.Ε./Ε.Ι.Ε.*, Αθήνα 1998, 163-171
10. “Η παρουσία των μοναστηριών μέσα στις πόλεις κατά την ύστερη βυζαντινή εποχή”, *Χρήμα και αγορά στην εποχή των Παλαιολόγων*, επιμ. Ν. Γ. Μοσχονάς, Αθήνα 2003, 273-282
11. “Η ύστερη βυζαντινή πόλη”, *Αρχαιολογία* 64 (Σεπτέμβριος 1997), 59-64.

[Το άρθρο αυτό συμπληρωμένο περιελήφθη στον συλλογικό τόμο *Η ιστορία της ελληνικής πόλης*, επιμ. Α. Φ. Λαγόπουλος, εκδόσεις Ερμής, Αθήνα 2004, 295-302. Ο τόμος εκδόθηκε και στην αγγλική γλώσσα με τίτλο *A History of the Greek City*, εκδ. Α.-Ph. Lagoroulos, BAR International Series 2050, Οξφόρδη 2009. Το άρθρο υπό τον τίτλο «The Late Byzantine City» περιέχεται στις σελ. 251-255]

12. “Identités byzantines”, *Historiein* 2 (2000), 135-141

13. “Η κοινωνική διάσταση της σύγκρουσης ανάμεσα στους ενωτικούς και τους ανθενωτικούς τον 15ο αιώνα”, *Μνήμων* 23 (2001), 25-36

14. “Στοιχεία της βυζαντινής ενδυμασίας κατά την ύστερη εποχή: τα καπέλλα”, *Το Βυζάντιο ώριμο για αλλαγές. Επιλογές, ευαισθησίες και τρόποι έκφρασης από τον ενδέκατο στον δέκατο πέμπτο αιώνα*, επιμ. Χριστίνα Γ. Αγγελίδη, Αθήνα 2004, 187-196

15. “Οι βυζαντινές σπουδές στην Ελλάδα (1850-1940)”, *Από τη Χριστιανική Συλλογή στο Βυζαντινό Μουσείο (1884-1930). Κατάλογος Έκθεσης. Αθήνα, Βυζαντινό και Χριστιανικό Μουσείο 29 Μαρτίου 2002-7 Ιανουαρίου 2003*, επιμ. Όλγα Γκράτζιου-Αναστασία Λαζαρίδου, Αθήνα 2006, 25-36 [Περίληψη του άρθρου αυτού δημοσιεύθηκε στο περιοδικό *Αρχαιολογία* 88 (Σεπτέμβριος 2003), 19-21]

16. “Λουκάς Νοταράς: Ψήγματα μιας βιογραφίας”, *Κλητόριον εις μνήμην Νίκου Οικονομίδη*, επιμ. Φλωρεντία Ευαγγελάτου-Νοταρά – Τριανταφυλλίτσα Μανιάτη-Κοκκίνη, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2005, 161-176

17. “Η μελέτη των ηλικιών και των ηλικιακών ομάδων ως αντικείμενο της νεότερης ιστοριογραφίας”, *Δ’ Διεθνές Συμπόσιο Ιστορίας “Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1833-2002”*, *Κ.Ν.Ε./Ε.Ι.Ε.*, 29 Οκτωβρίου-3 Νοεμβρίου 2002 *Πρακτικά*, τ. Β’, εκδ. Π. Μ. Κιτρομηλίδης - Τρ. Ε. Σκλαβενίτης, Αθήνα 2004, 141-148

18. “Η Πηνελόπη Δέλτα και το Βυζάντιο”, *Π. Σ. Δέλτα. Σύγχρονες προσεγγίσεις στο έργο της*, επιμ. Αλ. Π. Ζάννας, Αθήνα 2006, 291-312

19. “Η γεωγραφία των βυζαντινών μοναστηριών. Παρατηρήσεις για μια τυπολογία”, *Ψηφίδες. Μελέτες Ιστορίας, αρχαιολογίας και τέχνης στη μνήμη της Στέλλας Παπαδάκη-Okland*, εκδ. Όλγα Γκράτζιου-Χ.Λούκος, Ηράκλειο 2009, 95-106

20. “Les hommes d'affaires byzantins et leurs rôle politique à la fin du Moyen Age”, *La Revue Historique* 7 (2010), 15-22

21. “Οι βυζαντινές σπουδές στο Παρίσι και ο Νίκος Σβορώνος”, *Αφιέρωμα στον Νίκο Σβορώνο. Νέα Εστία* 170 (Δεκέμβριος 2011), 832-840

22. “Αστοί και αγροίκοι κατά την ύστερη βυζαντινή εποχή», *Οι βυζαντινές πόλεις. Προοπτικές της έρευνας και νέες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις (8ος-15ος αιώνας)*, εκδ. Τόνια Κιουσοπούλου, Ρέθυμνο 2012, 253-261
23. “La délégation grecque au IIe Congrès International des Études byzantines (Belgrade 1927)”, *Héritages de Byzance en Europe du Sud-Est à l'époque moderne et contemporaine*, εκδ. O. Delouis-Anne Couderc-P.Guran, Αθήνα, École française d'Athènes, 2013, 403-411
24. «Η έννοια της πόλης στην *Ιστορία* του Ιωάννη Καντακουζηνού», *ANTIKNHSΩP. Τιμητικός Τόμος Σπ. Τρωιάνου*, τ. Α', Αθήνα 2013, 649-659
25. «Byzantium between Ottomans and Latins», *Heaven and Earth, Art of Byzantium from Greek Collections*, Athens 2013, 297-300
26. «Η μελέτη της Βυζαντινής Ιστορίας στην Ελλάδα κατά το πρώτο ήμισυ του 20ού αιώνα», δημοσιευμένο στον ιστότοπο της Χριστιανικής Αρχαιολογικής Εταιρείας 2014 (<http://www.chae.gr/other/dloads/eisigiseis/meletivyzantinis.pdf>)
27. “Demeures aristocratiques à Constantinople au cours de l'époque byzantine tardive”, *AUREUS. Τόμος αφιερωμένος στον καθηγητή Ευάγγελο Χρυσό*, Αθήνα 2014, 329-340
28. “Κράτος και Εκκλησία κατά τους παλαιολόγειους χρόνους», *Θρησκεία και πολιτική*, επιμ. Σταύρος Ζουμπουλάκης, Αθήνα 2016, 121-137
29. «Adolescence in the Late Byzantine Society (14th-15th centuries)”, *Coming of Age in Byzantium. Adolescence and Society*, ed. Despoina Ariantzi, De Gruyter, Berlin-Boston 2018, 99-103
30. “«Ρωμαίοι» και «Έλληνες» στο Δεσποτάτο του Μορέως”, *“Έλλην, Ρωμηός, Γραικός. Συλλογικοί προσδιορισμοί και ταυτότητες*, επιμ. Όλγα Κατσιαρδή-Hering, Α.Παπαδία-Λάλα, Κ. Νικολάου, Β. Καραμανωλάκης, Αθήνα 2018, 137-143
31. “*Διήγησις ώραιοτάτη τοῦ θαυμαστοῦ ἐκείνου ἀνδρὸς τοῦ λεγομένου Βελισσαρίου: Χρήσεις του παρελθόντος κατά την ύστερη βυζαντινή εποχή*», *Ώψεις του Βυζαντινού χρόνου*, επιμ. Ε. Σαράντη, Κ.Δελλαπόρτα, Θ.Κολλυροπούλου, Αθήνα 2018, 120-125
32. «*Το βουλευτήριον της Θεσσαλονίκης*», *Πόλεις και εξουσία στο Βυζάντιο κατά την εποχή των Παλαιολόγων (1261-1453)*, επιμ. Α. Κοντογιαννοπούλου, Αθήνα 2018, 109-120

δ) ΑΛΛΑ ΔΗΜΟΣΙΕΥΜΑΤΑ (επιλογή)

1. *Η εφημερίδα ΕΠΟΧΗ, Ναύπλιο 1834-1835. Περιλήψεις-Ευρετήρια*, Ε.Μ.Ν.Ε., Αθήνα 1986
2. "Η ηλικία του πολιτικού προσωπικού στην επανάσταση του 1821 και την περίοδο του Καποδίστρια (1821-1832)", *Πρακτικά του Διεθνούς Συμποσίου Ιστορικότητα της Παιδικής Ηλικίας και της Νεότητας, Αθήνα 1-5 Οκτωβρίου 1984*, τ. Β', Αθήνα 1986, 649-655
3. "Η ταυτότητα των μελών της Β' Εθνοσυνέλευσης", *Η Επανάσταση του 1821. Μελέτες στη μνήμη της Δέσποινας Θεμελή-Κατηφόρη*, Ε.Μ.Ν.Ε., Αθήνα 1994, 63-92
4. «Σκέψεις για την 'απουσία' του Βυζαντίου», *Νέα Εστία* 1810 (Απρίλιος 2008), 626-632
5. Εισαγωγή στην ελληνική μετάφραση του συλλογικού τόμου *Le monde byzantin*, τ. Α', εκδ. Cecile Morisson, Αθήνα 2010
6. «Το Βυζάντιο στις Φιλοσοφικές Σχολές», *Ανθρωπιστικές σπουδές – Φιλοσοφικές Σχολές*, επιμ. Α. Καλοκαιρινός, Ρέθυμνο 2010, 137-144